

Kan man leve af fortællinger?

Publ. i *Information* 21.01.1986.

Joseph Bruchac: Stenkæmper og flyvende hoveder. Ill. Kahionhes. Oversat af Bo Schöler. 100 s. Kr. 139,00. CDR 1986.

Før Verden blev skabt, boede der en gammel mand oppe i himlen. Midt i voksede der et træ:

»Så skete det, at det smukke træ blev rykket op med rode og gennem det hul, der blev i Himmel-Verdenen, faldt den gamle høvdingens unge kone«.

Det blev så begyndelsen. Nogle venlige vanddyr hjalp hende og fik lavet land på skildpadden. Hun såede de frø, hun havde fået med sig i farten. Så kom planterne frem. Hun fik en datter. Vestenvinden gjorde datteren med barn. Hun fik et par umage unger. En god søn og en ond én, der rev hul i hende for at blive født, så hun døde.

Den gode dreng fortsatte skaberværket, men det gjorde den onde også. Hvor den første gjorde ret, gjorde den anden vrangt.

»Så lavede den gode dyrene og fuglene og alle de ufarlige væsener, så de kunne følge ham og give ham mad. Men den onde lavede onde væsener: De flyvende hoveder og bjørnemonstrene. Store slanger med horn. Stenkæmper og andre skabninger, som forstyrrer menneskenes liv og drømme«.

Denne skabelsesmyte er optakten til bogen, som er en samling indianske myter og eventyr, der stammer fra langhusfolkene, de såkaldte iroquesere – skurkene

fra Coopers bøger, heltene i fx *Blå Fugl* af Anna Jürgen.

Disse fortællinger er på mange måder anderledes end dem, der hører til vores kultur. Ikke blot handlingen og symbolerne er det. Virkelighedsbilledet og fortælle-måden er det også. De er ikke underlagt den dualisme, som præger vore fortællinger og myter, som sætter skel mellem natur og kultur, mellem højt og lavt, mellem ondt og godt, mellem drøm og virkelighed, mellem patos og komik – og som gør bekæmpelse, besiddelse og beherskelse til de måder mennesker kan klare sig med.

Det betyder ikke, at der ikke kan skelnes, og at alt er lige gyldigt, men de to brødre fra den omtalte myte er begge delagtige i samme helhed og lige nødvendige. De flyvende hoveder, Stenkæmper og behornede slanger, som historierne i bogen handler om, er farlige og »onde«, men de er ikke bare af det onde. Forstyrrelse i menneskers liv og drømme er ikke bare af det onde. Det sætter frembringelsen af virkelighed i skred.

At udsættes for dæmoner, at forføres af dem, at slås mod dem og at narre dem kan være veje til styrke og udvide det menneskelige rum. De er sindbilleder, udtryk for menneskelige erfaringer. Veje og vildveje. Men de fortrænges ikke. Som sådanne er de »virkelige«, ligesom drømmene er det. Det er et af de områder, hvor disse historier adskiller sig væsentligst fra vores.

Fortællingerne siger »du« til både planter og dyr, tordenmagere og stenkæmper, sol, måne og stjerner.

Myten og med den det guddommelige fremstår som noget selvfølgelig og dagligdags i al sin fremmedhed. Fortællingen bevæger sig hjemmefant, nærmest familiært både mellem guder og dæmoner samtidig med, at det dagligdags får en mytisk dimension.

Fortællingerne åbner både for et møde med noget radikalt fremmed, for opda-

gelse af, hvad underfuldt er, samtidig med at det kan virke som genkendelse. De har et grundlag, som også læseren til dels er parthaver i, eller bliver gennem fortællingen. Kan man leve af fortællinger? Nej, men man kan dø uden. Siger historierne. Hvorom alting er, snyder man sig selv ved at være disse fortællinger foruden.

Bogen er bind 2 i en serie indianske myter og eventyr, forlaget har under udgivelse. Første bind *Vindørnen* udkom sidste år.